

## Un 5% de la població mundial està afectada per un trastorn psicòtic

### El pas de l'adolescència a la vida adulta és un repte psicològic per a qualsevol persona

La doctora Neus Barrantes-Vidal és assessora científica de Sant Pere Claver – Fundació Sanitària, investigadora ICREA, professora titular del Departament de Psicologia Clínica i de la Salut de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i professora adjunta al departament de Psicologia de la University of North Carolina at Greensboro (Estats Units). A més, la doctora Barrantes-Vidal també investiga al centre de recerca biomèdica en xarxa de salut mental CIBERSAM, la xarxa consorciada de l'Institut de Salut Carlos III que articula la recerca d'excel·lència en salut mental a l'Estat espanyol.



**Neus Barrantes-Vidal**

Assessora científica de Sant Pere Claver - Fundació

**E**l proper divendres 25 de juliol, la doctora Barrantes-Vidal, presenta una jornada sobre la recerca i el treball en risc de psicosis, amb especial èmfasi en el paper del trauma primerenc a la Fundació Sant Pere Claver i l'equip d'atenció específica al trastorn psicòtic incipient de Sant Pere Claver – Fundació Sanitària. Abans de hem parlat amb ella sobre la psicosis i la seva incidència en l'edat adolescent.

#### Què és la psicosis?

La psicosis és un conjunt de trastorns molt diversos en què hi ha patiment mental i distorsió de la realitat, pèrdua de contacte amb l'exterior, deformació, i altres factors que provoquen un aïllament d'aquell individu. Les persones amb psicosis presenten alteracions en el pensament i tenen creences molt allunyades de la realitat. Per exemple, creuen que els poden fer mal, tenen alteracions en la percepció –sensacions visuals, auditives...– que no passen realment. Per tant, és una deformació important tant interna com externa. Tot això els provoca greus alteracions per relacionar-se amb els altres i amb l'entorn i mantenir un estil de vida saludable.

#### Com es diferencia la psicosis d'altres trastorns mentals que també poden tenir símptomes similars: la deformació de la realitat?

La psicosis és el nom paraigua que inclou diversos tipus i matisos diferencials, com l'esquizofrènia, la paranoia, les psicosis breus... En funció de la durada, la gravetat, els tipus de símptomes, etc., utilitzem unes categories per especificar millor el diagnòstic d'una determinada persona, encara que al conjunt l'anomenem psicosis, perquè suposa una greu alteració de contacte amb la realitat i una manca de consciència.

#### Quina és la incidència de la psicosis?

Un 5% de la població mundial està afectada per un trastorn psicòtic, per tant, no és un problema menor. Un 35% de les persones que identifiquem amb estats mentals d'alt risc desenvolupen un trastorn diagnosticable en l'espectre de la psicosis al cap de pocs anys. Les senyals de risc són marcadors importants.

#### Quins són els principals factors de risc d'una psicosis?

Les causes d'una psicosis són extremadament complexes perquè són múltiples. Fins ara ens havíem centrat molt en els factors de risc genètic, perquè en aquests trastorns hi sol haver un patró familiar, que no determina però sí que predispone. Això vol dir que no hi ha gens de la psicosis, sinó gens que fan que el cervell tingui unes maneres de funcionar que facin a la persona més vulnerable si existeixen a posteriori factors ambientals de risc, que s'estan estudiant molt en els últims temps. N'hi ha de tipus biològic, com la salut de la vida fetal, el que succeeix durant la construcció del cervell pot suposar un grau elevat de vulnerabilitat; de tipus ambiental, com el consum de tòxics; i els d'origen psicològic i social, com formar part d'una minoria social –persones d'una altra ètnia–, maltractament

*"La psicosis provoca patiment mental i distorsió de la realitat, que afecta a la persona, a nivell personal i socialment"*

en el context familiar, etc.

*resta"*

### **Quin és l'objectiu de la jornada sobre joves amb risc de psicosi?**

L'objectiu de la jornada és donar a conèixer als professionals de la Fundació Sant Pere Claver i a tots aquells que vulguin el programa de tipus clínic i de recerca que estan duent a terme dues investigadores de la Universitat de Durham (Regne Unit). La seva feina té molts punts en comú amb les accions tant clíniques com investigadores que duem a terme amb l'equip incipient de la Fundació Sant Pere Claver, en col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

### **Quins són aquests punts en comú?**

Tenen a veure amb l'interès actual enorme, tant sanitari com científic, que representa poder comprendre com es manifesten els trastorns psicòtics en els seus moments més inicials abans de què es produeixi una explosió de tots els símptomes. La detecció precoç, i per tant una intervenció clínica, és important per evitar l'aparició del trastorn clínic greu i evitar tots aquells dèficits que suposa el fet de patir problemes des de molt jove i que són clínicament importants.

### **Per què aquesta jornada se centra en els joves?**

Sembla que la psicosi té com una franja evolutiva d'edat en el desenvolupament de les persones, que aniria des de l'adolescència i l'inici de la vida adulta, en què hi ha una clara explosió en quant a incidència de persones que inicien un trastorn psicòtic. Això segurament passa per raons biològiques, donat que el cervell encara es troba en gran activitat de reconfiguració fins als 20 i escatx anys i encara hi ha canvis cerebrals a què certes persones són vulnerables; segurament en interacció amb factors ambientals. El pas de l'adolescència a la vida adulta és un repte psicològic per a qualsevol persona: assumir rols diferents, començar a tenir una identitat molt més pròpia, tenir una selecció d'objectius vitals, la vida social és molt més complexa, individual és molt més marcada respecte a la família, etc. Hi ha un ampli conjunt de reptes psicològics i socials en aquesta etapa que en interacció amb aquesta reorganització del cervell possiblement fa que sigui un moment de màxima vulnerabilitat a la psicosi i per tant és molt important que entenguem com són aquestes primeres manifestacions de senyals de risc, que potser no són els propis símptomes, però que sí que hi ha senyals que ens permeten començar a sospitar un risc incrementat i pensar maneres de com avaluar, com detectar, en què fixar-nos i com intervenir de manera que sigui adequat per aquest grup de persones juvenils.

### **Quines són aquestes senyals de risc?**

N'hi ha de biològiques i n'hi ha de psicològiques. Les senyals més fàcils d'identificar per un clínic evidentment són les psicològiques, com l'inici d'un aïllament social progressiu de la persona, que sembla que perd interès en les coses, que es torna més solista, que està com menys expressiva emocionalment, sembla que aquesta retracció s'acompanya d'un to diferent a la seva personalitat habitual. Que pot començar a presentar interessos una mica obsessius per certes coses, que pot començar a tenir certs canvis en la conducta, però que encara no serien, ni molt menys, indicatius d'una alteració clínica, és molt difícil de detectar. És aquí on caldria ser màximament precisiós i sensible per valorar en quina mesura són canvis habituals de la conducta de l'adolescent o fins a quin punt són canvis que apunten a un deteriorament en el funcionament, un pitjor rendiment laboral, un menor funcionament cognitiu d'atenció i memòria, etc.



### **L'entorn de la persona ajuda al professional en el diagnòstic?**

Absolutament, i més especialment en aquest tipus de casos de risc de psicosi, perquè hi ha una consciència parcial o molt poca de percepció de què tot això li està passant a l'individu. L'observació de les persones de l'entorn en casos de pre-psicosi és molt més primerenca que la del propi individu que potser no se'n adona fins molt tard i que se'n pot adonar però té molta por a poder-ho transmetre i no pot entendre què li passa. No és fàcil explicar tot això sense necessitar l'observació i la informació externa que ve dels familiars, amics, professors... els canvis més observables. És important que els professionals han de saber preguntar sobre aquestes experiències molt properes a l'individu.

### **Què sabem sobre les senyals biològiques?**

Abans de què una persona manifesti símptomes psicòtics, en el seu cervell passen dues coses que són senyals clau: el neurotransmissor de la dopamina sembla patir un desequilibri i també sembla que fins i tot hi ha canvis estructurals, en el volum de certes àrees cerebrals, que podrien ser correlats biològics de totes aquestes experiències. És molt important que fem remarcar que no hi ha una regla universal per tots els individus amb aquests problemes, perquè hi ha un gran pes de factors ambientals i de la pròpia psicologia de l'individu. L'heterogeneïtat és molt present.

### **Per què és tan important la prevenció entre els adolescents?**

A banda de què és l'època de la vida en què s'està acabant de configurar tot i el moment més primerenc en què podríem intervenir, un dels objectius és reduir el temps de psicosis no tractada, perquè hi ha estudis que demostren els bons resultats de la intervenció més primerenca. Per altra banda, com més temps la persona passa sense un tractament adequat el número de problemes secundaris que va acumulant és major. Per exemple, pot ser que desenvolupi una depressió, ansietat, idees de suïcidi, etc. El temps en què la persona no està correctament tractada és un temps en què es va incrementant la intensitat i problemes associats, tant a nivell clínic com social.

### Quina és la teràpia?

El millor és un abordatge combinat. Cal utilitzar fàrmacs antipsicòtics que milloren la qualitat de vida de la persona perquè disminueixen els símptomes, especialment els més vistosos i desconcertants com les alucinacions i els delirirs. Però en canvi els fàrmacs encara tenen molt poca capacitat per millorar altres tipus de símptomes com són el desinterès socials, l'apatia, etc. Per això és important combinar-ho amb teràpies psicològiques que intenten que les persones puguin millorar la seva percepció de reemprendre l'interès per les altres persones, millorar el seu funcionament social i vocacional, tenir interès per contínuament objectius vitals, ajudar-los en la seva normalització de les relacions interpersonals... Per tant és imprescindible el tractament psicològic i quan cal també, especialment en les fases agudes, el tractament farmacològic.

*"Un 35% de les persones que identifiquem com a estats mentals de risc desenvolupen una psicosis al cap d'un any"*

---

Notícia **Els trastorns psicòtics afecten a un 5% de la població**

**Research on Early Psychosis and Trauma** Workshop

**Vídeo** La Marató de TV3: Dra. Neus Barrantes

Publicació a la revista Nature, estudi sobre les causes de l'esquizofrènia: **Gene-hunt gain for mental health**

Publicació a la revista Nature, estudi sobre les causes de l'esquizofrènia: **Biological insights from 108 schizophrenia associated genetic loci**

Llegeix més articles a "**la càpsula**"

Visita la web de **Sant Pere Claver - Fundació Sanitària**

C. Vila i Vilà, 16 08004 Barcelona | Tel. 93 442 39 03  
**info@spcsalut.org | www.spcsalut.org**

---